

OL i Beijing - 16 begivenhetsrike dager med mange sterke inntrykk og høydepunkter, der åpningsseremonien vekket spesielt stor beundring. «Storslagen» og «spektakulær» var ord som gikk igjen i mediene. Men overskriftene om Kina ellers har vært overstrømmende negative. Skyldes det manglende forståelse for Kinas kollektivistiske kultur?

Verden beundrer Kina. Verden kritiserer Kina.

Negativ fokusering. I likhet med mange andre kinesere og Kina-venner, reagerer jeg sterkt på den negative fokuseringen i norske aviser både i forkant av og under OL, og synes det skaper et feilaktig bilde av Kina. Men til forskjell fra en del illsinte kinesere og nordmenn, tror jeg ikke at det foregår en bevisst svartekampanje av Kina i Norge.

KOMMENTAR
CONG ZHAO
Cand.philos, Coach

Derimot synes jeg at den norske mediedekningen vitnet om konformitet og mangel på dybdeforståelse for den kinesiske kulturen. Hvis man kun beskriver «hva» uten å spørre «hvorfor» og dømmer hendelser i andre kulturer med egne målestokker, blir forståelsen ensidig.

Det betyr ikke at alt som foregår i Kina er akseptabelt bare det fins en forklaring. Men det er viktig å sette hendelser inn i en kulturell kontekst slik at man forstår helheten. Det er dessverre det iøynefallende, det underholdende og det oppsiktsvekkende som selger i vår tid.

Kollektivistisk kultur. Disiplin og forsakelse for fellesskap – et ideal for kinesere. Det har vært avsløringer om dårlige boforhold for deltagere av OL-åpningsseremonien. Det er viktig å påpeke utilfredsstillende forhold slik at de kan utbedres. Samtidig er det også viktig å understreke at disiplin og forsakelse for fellesskap er et ideal for kinesere.

Kinesiske barn lærer tidlig å arbeide hardt og å disiplinere seg. «No pain, no gain» er en viktig del av den kinesiske mentaliteten. Dette innebærer at terskelen for hva et menneske kan tåle er mye høyere i Kina enn i Vesten.

Jeg husker fremdeles hvordan jeg som skolebarn besvimte i sommervarmen på Den himmelske fredsplass under treningen for et stort arrangement, og hvor stolt jeg var over å heller besvime enn å klage til læreren. Stolthet av å overskride sin egen grense og å ofre for fellesskap kompenseres for fysisk ubehag. Å kunne tåle mye fysisk og psykisk påkjenning betraktes som en viktig del av karakterformingen i Kina.

I kinesiske aviser skrives det også om tøffe forhold for deltagerne under åpningsshowet. Men disse hendelsene ble fremstilt i et helt annet lys. Blant annet skrives det om de 897 personene som sammen formet det kinesiske tegnet «harmoni» under demonstrasjon av boktrykkerkunsten. Inne i sine drakter hadde de ikke mulighet til å gå på toalett på mange timer og måtte bruke bleie. De ble hyllet som «Helter bak scenen» fordi ikke de fikk mulighet til å vise seg fram før helt på slutten.

Deltagerne var stolte av å kunne holde ut det fysiske ubehaget og bidra til åpningsseremoniens suksess.

Det mest slående med åpningsseremonien var koordinert samhandling mellom et stort antall mennesker. Dette illustrerer hvilket storslaget resultat

Usynlige helter

Under åpningsseremonien i Beijing i august måtte det til nesten 900 soldater for å styre det store «pergametet» som skulle illustrere boktrykkerkunsten. Soldatene, som var usynlige for publikum, måtte bruke bleie, da de ikke hadde anledning til å gå på toalettet på flere timer.

Foto: LUCY NICHOLSON, REUTERS/SCANPIX

mat man kan oppnå i en kollektivistisk kultur. Bak den imponerende presisjonen ligger mange måneders harde trening. Aksept for å være en liten brikke i helheten og viljen til å være selvpoppfrende for fellesskapet er en forutsetning.

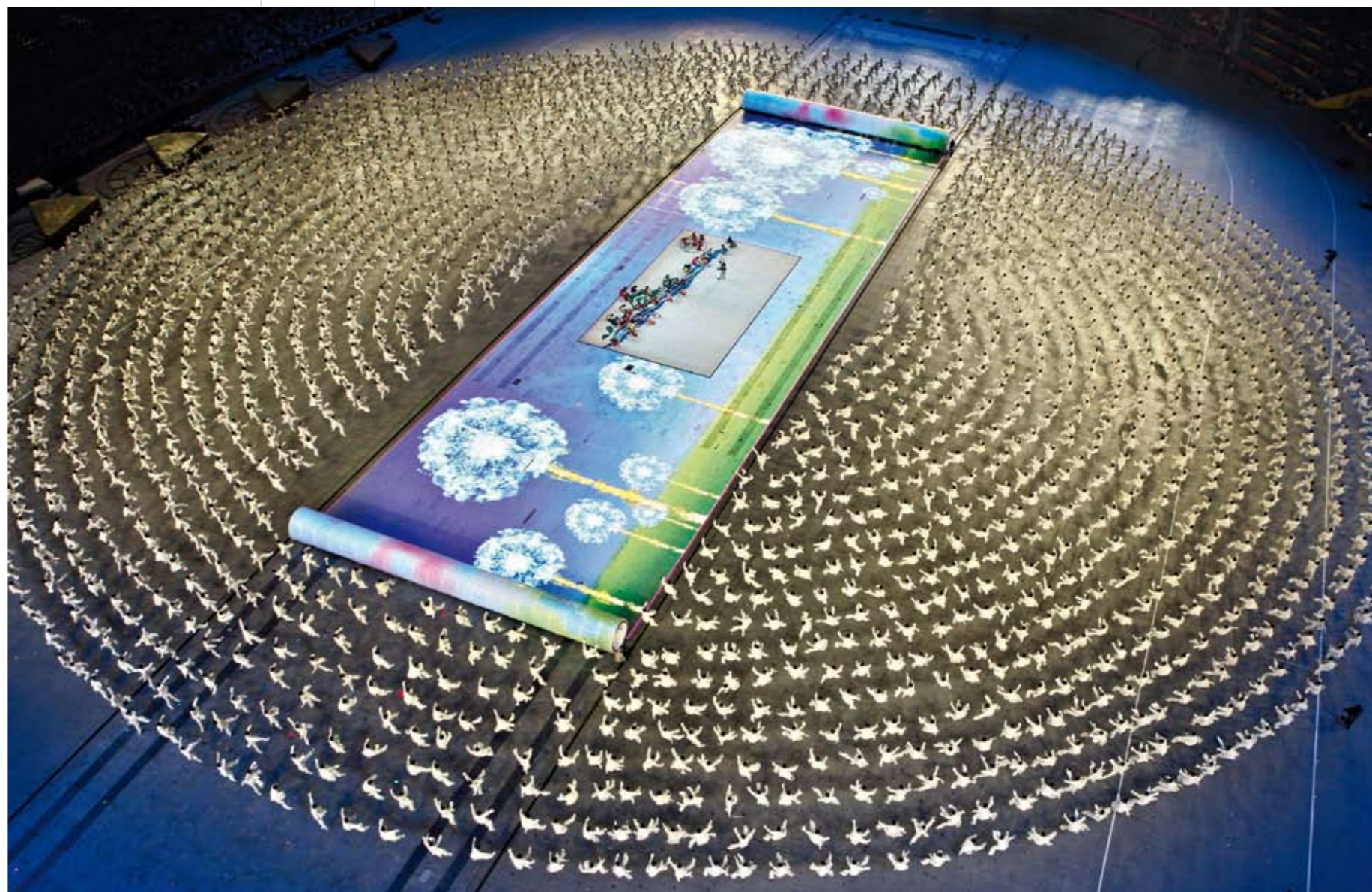
I tillegg til åpningsseremoniens deltagere, ofret også mange andre kinesere egne interesser under OL. Beijing-innbyggere aksepterte kjørebegrensningene. Kontraktarbeidere aksepterte å bli sendt hjem. Fabrikkarbeidere aksepterte å bli permittert.

Man kan selvsagt diskutere om kinesere er blitt hjernevasket av myndighetene. Man kan også diskutere om selskapsens pris er for høy. Men det er en kjensgjerning at uten støtte og fellessinnsats fra folket, ville Beijing-OL aldri ha fått den samme suksessen.

J.F. Kennedys berømte utsagn sammenfaller med den kinesiske fellesskapsånden: «Ask not what your country can do for you: Ask what you can do for your country». Er ikke dette et tankekors for dagens Norge hvor individets rettigheter har altoverskyggende fokus mens individets plikt til fellesskap er nærmest fraværende?

Mobiliseringsevne og hierarkisk lojalitet. Mye av Vestens kritikk rettes mot den autoritære styreform i Kina. Men ikke alle har tenkt på at et velfungerende autoritært styre noen ganger kan være mer slagkraftig enn demokrati når det gjelder gode formål.

Mange var imponerte over hvor effektiv og velorganisert Kinas redningsarbeid var i forbindelse med jordskjelvkatastrofen tidligere i år. Tidligere

”

Ikke alle har tenkt på at et velfungerende autoritært styre noen ganger kan være mer slagkraftig enn demokrati når det gjelder gode formål.

Kollektiv effektivitet Mange lot seg imponere over kinesernes effektivitet i redningsarbeidet i forbindelse med jordskjelvkatastrofen tidligere i år. På kort tid ble over én million mennesker mobilisert for å delta i redningsarbeidet.

Foto: DAVID GUTTENFELDER, AP/SCANPIX

FN-topp Jan Egeland uttalte at ingen andre land i verden kunne i løpet av så kort tid ha satt inn én million menn fra væpnede styrker, politi og lokale tjenestemenn. Vestlige journalister som tidligere så skarpt kritiserte Kinas undertrykkende regime roste nå den effektive og velorganiserte redningsaksjonen. De glemmer at det kan være en direkte sammenheng mellom autoritær styreform, hierarkisk lojalitet og mobiliseringsevne.

Kina viste igjen den organisatoriske effektiviteten i forbindelse med OL. Til tross for store utfordringer etter jordskjelvkatastrofen, massiv kritikk fra Vesten, uro i Tibet og andre regioner, luftforurensning og høye sikkerhetstrusler, besto Kina OL-prøven med glans.

En nøkkelfaktor av suksessen ligger nettopp i mobiliseringsevnen. Flere hundretusener jobbet som frivillige under OL og tilbød over 600 typer tjenester. Med oppfordring fra myndighetene, herjet en «Lær engelsk»-feber i Beijing blant pensjonister, taxisjåfører og butikksansatte (riktig nok med uventet språklige utfall noen ganger). Sikkerhetsvakter på hvert boligområde og borettslagkvinner på hver gate holdt nøye oppsyn med fremmede ansikter i boligområder - det var helt håpløst for terrorister å gjemme seg i Beijing, i motsetning til i London eller en annen storby i Europa og USA.

Uten mobiliseringen av folket på alle nivåer ville ikke OL i Beijing ha vært så vellykket.

Ansiktskultur. Kina ble kritisert for å skape et glansbilde ved å sende kontraktarbeidere hjem og å iverksette en rekke andre ekstraordinære tiltak i forkant av OL. I tillegg til alle OL vertskapslands naturlige ønske om å

fremstå best mulig, spiller den kinesiske «ansiktskulturen» også en viktig rolle i denne sammenhengen. Det er et kinesisk ordtak som sier at «Man bør holde familiens skandaler innenfor husets fire vegger». «Ansikt utad» har en overveiende betydning for kinesere, enten det gjelder person, familie, gruppe eller landet som en enhet. Å avsløre indre strider eller svakheter til utenforstående vil påføre hele familien/gruppen/landet skam.

En annen faktor er at den kinesiske styremakten har myndighet til å gjennomføre slike tiltak. Mange i Norge ønsker også å fjerne tiggere, narkomane og prostituerte fra gatebildet i Oslo. Men i en demokratisk styre kan myndighetene ikke gripe inn i vanlige borgernes liv på samme måten. Derfor forblir gatebildet i Oslo sentrum til sjenanse for mange.

Hva som er best er ikke alltid entydig. Det ironiske er at kinesiske myndigheters iver til å fremstå som perfekt kolliderer med Vestens ønske om å se et autentisk Kina. Dette illustrerer kollisjon mellom to forskjellige verdsett og styringsprinsipper.

Beundring og kritikk. Ifølge den kinesiske Yin-Yang-tenkningen kan enhver hendelse betraktes fra to ulike perspektiver: Det positive og det negative. Kinas autoritære styreform er både en styrke og en svakhet. Et velfungerende enestyre kan gjennomføre upopulære tiltak og skape imponerende resultater, men individer betaler en høy pris.

Verdens beundring og kritikk av Kina er kanskje ikke så underlig:

De er to sider av samme sak.